

שבת דף כג

ניסיון אחר להכריע מהבאת מקור אחר: תא שמע, דאמר רבי יהושע בן לוי: עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצאי שבת מכבה ומדליקה.

אי אמרת בשלמא **הדלקה עושה מצוה** שפיר אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה, האי מכבה ומדליקה?

מכבה ומגביהה ומניחה ומדליקה מיבעי ליה!

ועוד, מדקא מברכינן אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה שמע מינה: **הדלקה עושה מצוה**, שמע מינה.

הלכה שאפשר לדייק ממסקנת הסוגיה: והשתא דאמרינן הדלקה עושה מצוה, הדליקה חרש שוטה וקטן - לא עשה ולא כלום.

אשה ודאי מדליקה, דאמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס.

תוספות מסכת פסחים דף קח עמוד ב

שאף הן היו באותו הנס - ואי לאו האי טעמא לא היו חייבות משום דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא אף ע"ג דארבעה כוסות דרבנן כעין דאורייתא תיקון.
היו באותו הנס - פי' רשב"ם שעל ידם נגאלו וכן במגילה ע"י אסתר ובחנוכה ע"י יהודית וקשה דאף משמע שאינן עיקר ועוד דבירושלמי גריס שאף הן היו באותו ספק משמע באותה סכנה דלהשמיד להרוג ולאבד והא דאמרינן דפטורות מסוכה אף על גב דאף הן היו באותו הנס כי בסוכות הושבתי התם בעשה דאורייתא אבל בארבעה כוסות דרבנן תיקנו גם לנשים כיון שהיו באותו הנס.

אורח

אמר רב ששת: אכסנאי חייב בנר חנוכה.

אמר רבי זירא: מריש כי הוינא בי רב משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא. בתר דנסיבי איתתא (לאחר שהתחתן ואז היה מגיע לבית רבו) אמינא: השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי בגו ביתאי.

שמן זית

אמר רבי יהושע בן לוי: כל השמנים כולן יפין **לנר**, ושמן זית מן המובחר.
אמר אבוי: מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי, אמר: האי משך נהורי טפי. כיון דשמע לה להא דרבי יהושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא, אמר: האי צליל נהוריה טפי.
ואמר רבי יהושע בן לוי: כל השמנים יפין **לדיו**, ושמן זית מן המובחר.
שאלה: איבעיא להו: לגבל או לעשן?

תשובה מהבאת מקור אחר: תא שמע, דתני רב שמואל בר זוטרא: **כל השמנים יפין לדיו ושמן זית מן המובחר. בין לגבל בין לעשן**, רב שמואל בר זוטרא מתני הכי: **כל העשנים יפין לדיו ושמן זית מן המובחר**.
אמר רב הונא: כל השרפין יפין לדיו, ושרף קטף יפה מכולם.

ברכה על הנרות

אמר רב חייה בר אשי אמר רב: **המדליק** נר של חנוכה צריך לברך.
ורב ירמיה אמר: **הרואה** נר של חנוכה צריך לברך.
אמר רב יהודה: יום ראשון - הרואה מברך שתים, ומדליק מברך שלש. מכאן ואילך - מדליק מברך שתים, ורואה מברך אחת.

שאלת הבהרה בדברי רב יהודה: מאי ממעט?

תשובה: ממעט זמן.

קושי: ונימעוט נס!

תירוץ: נס כל יומי איתיה.

שאלה: מאי מברך?

תשובה: מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה

קושי: והיכן צוננו?

רב אויא אמר: (דברים יז) **מִצַּח תִּסּוּר**. רב נחמיה אמר: **שֶׁאֵל אֶכֶּיךָ וְאֶגְּךָ מִן הַנֶּחֱסִים וְאֶמְנוּ לָךְ**. (דברים לב)

קושי על זה שמברכים על נר חנוכה שהוא חיוב מדרבנן: מתיב רב עמרם: **הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו, ומפרישין אותו ערום ובין השמשות.** ואי אמרת: כל מדרבנן בעי ברכה, הכא כי קאי ערום, היכי מברך? והא בעינן **והיה מחניק קושי** וליכא!
תירוצ 1: אמר אביי: ודאי דדבריהם - בעי ברכה, ספק דדבריהם - לא בעי ברכה.
קושי: והא יום טוב שני, דספק דבריהם הוא, ובעי ברכה!
תירוצ: התם כי היכי דלא לזילזולי בה.
תירוצ 2: רבא אמר: רוב עמי הארץ מעשרין הן.

חצר עם שני פתחים

הלכה: אמר רב הונא: חצר שיש לה שני פתחים - צריכה שתי נרות.
צמצום להלכה: [אמר] רבא: לא אמרן אלא משתי רוחות, אבל מרוח אחת - לא צריך.
נסיון להבין הסיבה להלכה: מאי טעמא? אילימא משום חשדא, חשדא דמאן?

אילימא חשדא דעלמא אי חשדא דבני מתא
אפילו ברוח אחת נמי ליבעי! אפילו משתי רוחות נמי לא ליבעי
מסקנה: לעולם משום חשדא דבני מתא, וזימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי, ואמרי: כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק, בהך פיתחא נמי לא אדליק.
מקור להלכה של חשד: ומנא תימרא דחיישינן לחשד - דתניא,

אמר רבי שמעון: בשביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פיהא בסוף שדהו: (בסוף זמן הקציר)			
מפני גזל עניים	ומפני ביטול עניים	ומפני החשד	ומשום כל תכלה
שלא יראה בעל הבית שענוויה, ויאמר לקרובו ענו הרי זו פאה	יהו עניים יושבין ומשמרין: עכשיו מניח בן הבית פאה.	שלא יהיו עוברין ושבין אומרים: תבא מארה לאדם שלא הניח פאה בשדהו	מפני הרמאין - שלא יוכלי להגיד, הניחו פאה מוקדם יותר

אמר רב יצחק בר רדיפה אמר רב הונא: נר שיש לה שני פיות - עולה לשני בני אדם.
אמר רבא: מילא קערה שמן והקיפה פתילות, כפה עליה כלי - עולה לכמה בני אדם, לא כפה עליה כלי - עשאה כמין מדורה, ואפילו לאחד נמי אינה עולה.
סדרי עדיפויות: אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - **נר ביתו עדיף**, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום - **נר ביתו עדיף**, משום שלום ביתו. בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום מהו? קידוש היום עדיף - דתנדר, או דילמא: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא? בתר דאבעיא הדר פשטה: **נר חנוכה עדיף**, משום פרסומי ניסא.

מאמרים על החשיבות להדליק נרות (לא ברור אם הכוונה לשבת בלבד או גם בחנוכה....
מעשה: דביתחו (אשתו) דרב יוסף הות מאחרא ומדלקת לה,
תגובת רב יוסף: אמר לה רב יוסף: תניא **א' י'ט' ענוה הען יומא וענוה הא' צ'יה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן.**
תגובתה: סברה לאקדומה,
הערה של ההוא סבא למעשה: אמר לה ההוא סבא: תנינא, **ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר.**

הגדרה: ולא בשמן שריפה וכו'. מאי שמן שריפה? אמר רבה: שמן של תרומה שנטמאה. ואמאי קרו לה שמן שריפה - הואיל ולשריפה עומד.
הסיבה שאסור: ובשבת מאי טעמא לא - מתוך שמצוה עליו לבערו, גזרה שמא יטה.
קושי: אמר ליה אביי: אלא מעתה, ביום טוב לישתרי! אלמה תנן: **אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב!**
תירוצ: גזרה יום טוב אטו שבת.
סיבה אחרת לאסור: רב חסדא אמר: לשמא יטה - לא חיישינן. אלא, הכא ביום טוב שחל להיות ערב שבת עסקינן, לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב
קושי: והא מדקתני סיפא **אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב** מכלל דרישא לאו ביום טוב עסקינן!
תירוצ: אמר רב חנינא מסורא: מה טעם קאמר: מה טעם אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב - לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב.

מושגים

אף הן היו באותו הנס הדלקה עושה מצוה/הנחה עושה מצווה מדליקין מנר לנר